

УСІЧЕННЯ ЯК СПОСІБ СТВОРЕННЯ НЕОФІЦІЙНИХ АНТРОПОНІМІВ (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ)

Усічення як засіб поповнення словникового складу мови щороку привертає все більшу увагу як зарубіжних, так і вітчизняних лінгвістів. Це явище є цілком закономірним, оскільки, об'єкт дослідження є досить складним. Крім того, його вивчення тісно пов'язане з дослідженням проблем загальнотеоретичного характеру, зокрема, однієї з «вічних» проблем мовознавства – проблеми наповнення антропонімічної системи мови одиницями нового структурного типу, якими є скорочення [2, с. 135].

Значну кількість наукових праць присвячено дослідженню усічення як засобу поповнення словникового складу мови (Л. Нефедова, Л. Чубова), зокрема, аналізу особливостей функціонування усічених варіантів імен (І. Селіванова, Ю. Лазарева), словотворчі особливості усічення у неофіційній сфері спілкування (І. Заверюха, С. Потапова).

Мета статті – дослідити особливості усічення сучасних німецьких імен, проаналізувати основні моделі утворення усічених неофіційних антропонімів.

Усічення як спосіб творення різноманітних варіантів особових імен, має універсальний характер. З найдавніших часів імена піддавалися усіченню: А. Бах розглядає це явище як індоєвропейське [3, с. 99], наприклад, кельтське ім'я *Toutorix* > *Toutus*, *Touton*.

Продуктивність цього способу творення неофіційних антропонімів пояснюється дією «закону економії». Усіченню піддаються майже всі дво-, три-, чотирискладові імена. Найбільш продуктивними моделями для чоловічих імен є фінальне усічення, для жіночих – усічення початку імені:

- усічення початку імені: чол. *Bert* < *Albert*, *Dolf* < *Adolf*, *Fred* < *Alfred*; жін. *Bille* < *Sybille*, *Guste* < *Auguste*, *Lena* < *Helena*;
- усічення кінцевих складів імені: чол. *Alf* < *Alfred*, *Ben* < *Benjamin*;
- медіальні усічення: чол. *Basti* < *Sebastian*, *Lex* < *Alexander*; жін. *Lisa* < *Elisabeth*, *Nelli* < *Cornelia*, *Roni* < *Veronika*.

Найчастіше усіченню піддається ненаголошена частина імені: чол. *Achim* < *Joachim*, жін. *Sette* < *Lisette*.

Процес усічення імен за складами не є закономірним: усічення можливе і на межі складів, і незалежно від неї: *Nate* < *Renate*, *Chris* < *Christa*; проте, *Basti* < *Sebastian*, *Trina* < *Kathrina*.

Потрібно відмітити достатньо стійку модель утворення скорочених форм жіночих імен, похідних від чоловічих із суфіксом *-ina*, шляхом відокремлення цього елемента разом з попереднім приголосним: *Ernest* > *Ernestina* > *Tina*. Подібним чином утворюються скорочення від жіночих імен з запозиченими демінутивними суфіксами *-ita*, *-ina*, *-ette*, *-eta*: *Anita*, *Marianita*, *Janita* > *Nita*; *Bergita* > *Gita*; *Roselita*, *Julita*, *Lolita* > *Lita*; *Theresita*, *Eisita*, *Josita* > *Sita*; *Evita*, *Jovita* > *Vita*.

Серед усічених варіантів імен в німецькій мові розрізняють дві

групи:

1) імена, які давно відомі як скорочені відповідники повних прототипів і вживаються в якості самостійних імен: *Achim* < *Joachim*, *Alex* < *Alexander*, *Alf* < *Alfred*, *Ben* < *Benjamin*, *Bert* < *Bertold* / *Albert*, *Fred* < *Alfred* / *Manfred*, *Lena* < *Helena*, *Lisa* < *Elisabeth*, *Nelli* < *Cornelia*. Ці усічені варіанти відрізняються тим, що не мають експресивного забарвлення і сприймаються як нейтральні. На практиці вони можуть бути і офіційними іменами людей, і можуть використовуватися як нейтральні скорочені відповідники повних прототипів в розмовній мові, якщо офіційним ім'ям служить повне ім'я [1, с. 44].

2) скорочені варіанти, які не вживаються в якості самостійних імен та утворюються в розмовній мові в результаті індивідуального словотворення. Це – індивідуальні варіанти імен (*Micha* < *Michael*, *Manu* < *Manuela*, *Eri* < *Erika*, *Regi* < *Regina*, *Su* < *Susanne*, *Pe* < *Petra*). Вони відрізняються незвичністю та експресивністю.

Усіканню піддаються не тільки імена, але й прізвища. У підліткових та дитячих колективах функціонують неофіційні імена, що мають відтінок прізвищ, утворені за допомогою усічення [4, с. 250–251], наприклад:

- початкове усічення прізвищ (зустрічається досить рідко): *Zilla* < *Pazilla*;
- фінальне усічення прізвищ: *Dipp* < *Dippmann*, *Eibi* < *Eibisch*, *Elli* < *Ellinger*, *Hans* < *Hansmann*.

Усічення відзначається великою різноманітністю моделей та алгоритмів словотвору. Усічення імен в німецькій мові не має постійного характеру, проте їх типовість дозволяє нам виділити деякі найпоширеніші та найбільш вживані способи та моделі. Фінальні усічення є характерними для чоловічих імен, а серед групи проаналізованих жіночих імен – ініціальні. Характерною для німецьких усічених імен є тенденція до збереження наголошеного складу і кінцевого голосного імені, що вказує на гендерні відмінності. За емоційно-експресивним забарвленням неофіційних антропонімів, нами були виділені дві групи, до однієї з яких належать нейтральні емоційно немарковані традиційні скорочені відповідники імен, а до іншої – експресивно забарвлені варіанти, що характеризуються індивідуальністю та оригінальністю створення.

Список використаних джерел:

1. Заверюха И. Н. Имена собственные в немецкой разговорной речи : дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 «Германские языки» / И. Н. Заверюха ; Московский гос. пед. ун-т. – Москва, 2000. – 230 с.
2. Кравченко Л. О. До питання класифікації розмовно-побутових варіантів імен / Л. О. Кравченко // Актуальні питання антропоніміки / [відп. ред. І. В. Єфименко]. – К., 2005. – С. 130–137.
3. Bach A. Deutsche Namenkunde / A. Bach. – Heidelberg, 1952. – 231 s.
4. Naumann H. Soziolinguistische Aspekte der Onomastik / H. Naumann // ZPSK. Bd. 37. H. 2. – 1984. – S. 249–255.